

נושא העבודה

הגנה עצמית

תאריך: ינואר 2017

העבודה מוגשת בחסות העמותה של

נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית

הנושא שבחרתי לחקור הוא הגנה עצמית בחרתי דווקא בנושא זה בשל מספר סיבות.

לאחר לימוד מספר הגנות במשפט הפלילי והגנה עצמית בפרט בשנה שעברה (כיתה יא) ולאחר שנחשפתי לכתבה על פסק הדין שי דרומי במהלך הלימודים נמשכתי לנושא מרתק ומעניין זה. הבנתי שאחד מהנושאים שמסקרנים אותי ומפתחים אצלי רצון לחקור אותם הינו נושא ההגנה עצמית. הכתבה אשר מצויה בנספחים על פסק דין שי דרומי עוררה בי את החשק לחקור את הנושא ולהבין את ההגנה העצמית אשר שי דרומי טען לה.

בעברי נקלעתי למצב בו כנער הייתי צריך להגן על עצמי מפני האחרים וכיום כשאיני נחשב לקטין, אם חס וחלילה אקלע למקרה בו אאלץ להגן על עצמי ארצה להבין את משמעויות החוק.

בפן האישי, לדעתי כל אדם חשוב שילמד ויחקור נושא זה וידע כיצד ניתן להשתמש בהגנה העצמית שיכולה להגן עליו ואו על חבריו בסיטואציה שלעיתים רחוקות נקרות בדרכו של אדם מהשורה.

יתר על כן לאחר שחקרנו כמה מקרים בכיתה יא על הגנה עצמית בער בי הרצון לחקור ולהבין עוד יותר מהי הגנה העצמית לא רק בשיטת הפשט, ברמה הבסיסית אלא לחקור עמוק ולהבין עד הסוף מהי הגנה עצמית.

במהלך המחקר אני מעוניין למצוא איך ומתי במשפט העברי והישראלי ניתן להשתמש בחוק ובאמצעותו לקבל הגנה בבתי דין ובבתי משפט כיום.

לאחר החקירה אני מקווה שאצליח לדעת כיצד להשתמש בהגנה זו ומתי ניתן יהיה להשתמש בה.

מסיבות אלו החלטתי לחקור את הנושא.

תוכן עניינים

2.....	הקדמה אישית
3.....	מבוא
4.....	משפט ישראלי
5.....	תנאים לקבלת הסייג הגנה עצמית
7.....	דרישת הנחיצות וחובת הנסיגה
11.....	נשים מוכות
14.....	משפט עברי
15.....	דין רודף
18.....	הריגת אנס
21.....	השוואה
23.....	משפט משוואה
25.....	סיכום
26.....	נספחים
29.....	רשימה ביבליוגרפית

מבוא

הנושא שבחרתי לחקור הינו - הגנה עצמית של יחיד.

מתוך השאלות הרבות שניתן לחקור בנושא זה בחרתי לחקור כיצד ומתי ניתן היה להשתמש בחוק הנ"ל בהגנה בבתי הדין במשפט העברי ובבתי המשפט במשפט הישראלי.

מטרת העבודה היא בסופו של דבר להבין את כל התנאים למתן הגנה עצמית. מתי אדם אשר רוצה להשתמש בהגנה לאחר שביצע עבירה יכול להגן על עצמו ע"י הגנה זו ואם תנאים אלו מתאימים לחלש בחברה בשני סוגי המשפט.

כדי לחקור את הנושא אשתמש במקרי עבר, בפסקי דין ובמאמרים.

בחרתי בנושא זה מכיוון שהוא נושא שמאוד מעניין אותי. זהו נושא מעניין שעולה לדיון בחדשות ובעיתונות מידי פעם ומעסיק בניתוח המצב את כל הציבור. הנני מקווה שלאחר עבודת החקר שאבצע אוכל לדעת כיצד ניתן להשתמש בהגנה זו למקרה ואתקל בעתיד במצב שיצריך שימוש בהגנה זו.

משפט ישראלי

הגנה עצמית היא אחת מבין מספר סייגים הבאים להגן על האדם במשפט פלילי ואף על פי שנעשתה עבירה האדם אינו יורשע מחמאת הנסיבות וערכים שהחברה רואה בהם כחשובים(עזרה לזולת, הצלת חיי אדם ועוד)ומתוך הגנות עלו האחריות הפלילית המוטלת על אוטו אדם תבוטל בנוגע למקרה זה והוא יזוכה.

על פי המשפט הישראלי (חוק העונשין 134¹) אדם לא צריך לשאת באחריות על מעשה שעשה באופן מיידי כדי לצאת מסיטואציה שממנה נשקפה לו ממנו סכנה מיידיית שיכלה לגרום לו פגיעה וזאת כל עוד לא יכלה לצפות את הפגיעה מראש. להגנה העצמית יש 6 תנאים שיחולו כדי שבאותה סיטואציה בן אדם יוכל לטעון שפעל מתוך הגנה עצמית.

על התנאים אלו הרחיב בהמשך...

תנאים לקבלת הסייג הגנה עצמית

אך בסייג הגנה עצמית יש 6 תנאים שצריכים להתקיים באירוע כדי שההגנה תחול על הנאשם.

- **דרישת המיידיות**- הגנה זו תחול אך ורק אם האדם פעל באופן מיידי כאשר באותו רגע הוא או אדם אחר חווה סכנה ממשית שהייתה פוגעת בחייו והוא ביצע את עבירה זאת כדי להדוף את הסכנה אותה רמת מיידיות יש גם לגבי

1

לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

סיום העבירה על האדם לסיים את פעולת ההדיפה ברגע שהסכנה חלפה ואסור עליו להמשיך בה.

- **דרישת ההדיפה**- על המעשה להיות מעשה התגוננות מפני התוקף ואינו מעשה תקיפה מתוך רצון לנקום ולהחזיר על ההדיפה להיות מעשה התגוננות מתוך רצון למנוע פגיעה, ולא מתוך רצון לפגוע במתקיף.
- **יסוד הסכנה הממשית**-האדם הדורש הגנה עצמית צריך להראות כי היה נתון בסכנה ממשית באותו רגע חייו היו בסכנה וכי הוא לא דמיין את הסכנה הזאתי והייתה אפשרות של פגיעה בחייו באותה סיטואציה ולכן היה צריך לפעול כפי שפעל כדי להגן על עצמו.
- **התנהגות פסולה**-על הטוען להגנה עצמית להוכיח כי אין הוא שהביא השתלשלות הדברים לא הוא גרם למצב ע"י התנהגות פסולה כגון מכות וכו' . הוא לא פעל כדי שהמצב יגיע למה שקרה והוא לא יכל לצפות שזה מה שיקרה אם יכל לצפות זאת לא יקבל הגנה עצמית מכיוון ויכל לצאת מאותה סיטואציה קודם לכן ולא להגיע למצב שהוא נמצא בסכנה ממשית .
- **דרישת הסבירות**- תנאי זה הוא תנאי פרופורציה ומטרתו להפחית את הנזק שיגרם, על הפעולה שנעשתה ע"י הנתקף (האדם המבקש שיעמוד לו ההגנה העצמית) להיות ביחס שיווני לפעולה שמבצע התוקף, הפעולה המסכנת את חייו(לדוגמא אם אדם מרביץ לאדם אחר והתוקף מסכן את חייו של אדם ע"י הידיים אדם אחר אם יבוא אם מסור וינסר אותו, ובעקבות כך יהרוג אותו ההגנה העצמית לא תעמוד לו בעקבות כך שהיחס של פעולתו הייתה לא פרופורציונלית בהתאם לתקיפה.
- **יסוד נחיצות**-הפעולה הייתה נחוצה כדי למנוע פגיעה בחייו של הנאשם שטוען להגנה עצמית ולא היו אלטרנטיביות אחרות ליציאה ממצב זה ומניעת פגיעה.

ובנוסף כתוצאה מפעולתו נגרם נזק קטן ככל האפשר לתוקף, מכאן שהנתקף
בחר באלטרנטיבה שבה התוקף יפגע כמה שפחות.

דרישת הנחיצות וחובת הנסיגה

בתת נושא זה אחקור האם אדם שנתקף ויכול לסגת אך בכל זאת עשה פעולה שפגע
בתוקף ואינה הייתה נחוצה רשאי עדיין לטעון להגנה עצמית.

כדי לענות על שאלה זו השתמש בפסק הדין שי דרומי נגד מדינת ישראל.

תקציר האירוע:

בשנת 2007 התחוללה פרשת שי דרומי בה הנאשם בעל חווה בדרום הארץ התעורר לילה אחד וראה שלושה אנשים המנסים לפרוץ לחוותו לאחר שהרעילו את כלבי השמירה שלו.

הנאשם החל לירות בהם (בנשק שהחזיק ללא רישיון) תוך כדי שהם מנסים להימלט, כתוצאה מהירי הרג הנאשם אדם אחד ופצע אדם נוסף.

נגד דרומי הוגש כתב אישום בעבירות הריגה, חבלה בכוונה מחמירה והחזקת נשק ללא רישיון.

דרומי טען שבזמן זה זמן חשכה לא יכל לדעת מה כוונותיהם של הפורצים, ראה את אחד הפורצים עם מספרי ברזל גדולים ואת חבריו לבושי כפיות ובגלל ניסיון העבר באזור הוא חש איום על חייו ובעקבות כך יכול להשתמש בזכות ההגנה העצמית והירי שביצע דרומי היה במסגרת ההגנה העצמית כדי להגן על חייו.

לאחר הדין זוכה דרומי מחמת הספק מעבירות של הריגה וחבלה והורשע רק על החזקת נשק באופן לא חוקי.

במהלך הדין עלתה השאלה האם מוטלת על דרומי חובת הנסיגה האם מחובתו להעדיף את האפשרות של יציאה מהמקום בבטחה מאשר פגיעה בפורצים והאם בהתאם לנסיבות ועצם בריחת הגנבים קמה לדרומי הגנה עצמית?

על פי השופטת רחל ברקאי יש לזכות את הנאשם מעבירות ההריגה מסיבות אלו:

הנאשם הוא לא פושע סיטואציה זאת נפלה עליו ללא רצונו כל מה שרצה היה לחיות בשלווה בחוותו שהקים, דרומי גם גילה חמלה כלפי הפושעים זאת ניתן לראות גם בפעולותיו קודם ירה באוויר אם היה רוצה לפגוע בהם היה יוצא ישר כדי לפגוע אך רק כאשר דרומי ראה את אותם פורצים והרגיש בסכנה מוחשית(ראה את אחד הפורצים

עם מספריים בידו כלי היכול לשמש להריגה, גם לאור ניסיון העבר חברו שהיה גם חוואי מצא את מותו בסיטואציה דומה וכן לאור ניסיונות הגניבה באזור) החל ביריות לכיוונם.

השופטת קבעה שבעקבו הנסיבות: התלוננות רבה של דרומי על פריצות וגניבות, מוות חברו החוואי הרגשת סכנה מיידית וכן מכיוון ורצה להגן על ביתו (לאור פסק דין זה נוסף סעיף לחוק חווה נחשבת גם כמקום מגורים) ולהגן על עדרו מפני גניבה. וכל זאת בנוסף להתחשבות השופטת בתנאי הלחץ שחווה דרומי באותם רגעים החליטה השופטת לזכות את דרומי מחמת הספק.

כבוד השופט א.ואגו חולק על המסקנה המשפטית של השופטת רחל ברקאי ועל זיכיון של דרומי בעניין (הריגת המנוח חאלד אבו טראש, ופציעתו של איוב אל הוואשלה) לטענתו הקביעות שנקבעו על פי השופטת צריכות להוביל לקביעה המשפטית שמעשיו של הנאשם אינם בגדר התיקון² לחוק ואינם בגדר "הגנה על בית מגורים" מכיוון והיו בלתי סבירים ולא נחוצים.

השופט קבע שאכן היה צורך בירייה הראשונה, דרומי ראה פורץ מחזיק במספריי ברזל וחבריו לבשו כפיות ועל רקע זה שהיו אירועים שהינם אלימים בזמן שקדם לאירוע באזור, דרומי פעל כשורה, נשקפה לו סכנה ממשית ומיידית. אך לגבי חמשת הכדורים שירה דרומי לאחר מכן הכדורים שגרמו להריגה ופציעת פורץ השופט א.ואגו טען כי דרומי לא השכיל להפסיק את הירייה כלפיהם ואף קיצר

---

² " לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מידי כדי להדוף מי שמתפרץ או נכנס לבית המגורים, בית עסק או המשק החקלאי המוגדר שלו או של זולתו, בכוונה לבצע עבירה, או מי שמנסה להתפרץ או להיכנס אמור"

את טווחו, רדף אחריהם ולאור כך שבעדותו דרומי הדגיש את זעמו ותסכולו על כך שהוא לא מוגן והמדינה לא מגנה עליו והוא לא הפסיק את העימות אם הפרוצים באותו לילה כדי להתרעם ובעקבות זעמו על חוסר ההגנה אי אפשר לייחס לו הגנה "לשם הדיפת המתפרץ או הנכנס" ומעשה זה היה מעשה "בלתי סביר בעליל" מכיוון ובאותו עת אף אחד לא ניסה לפרוץ לחוותו ולפגוע בו או ברכושו שכן הפרוצים היו במנוסה ובעקבות מעשה זה יש לשלול לנאשם את הגנת הסעיף ולהחזיר לו את האחריות הפלילית

כבוד השופט קבע כי יש להרשיע את דרומי גם בעבירות הריגה ופגיעה בפורץ לא כמו שחשבה כבוד השופטת רחל ברקאי.

לפי פסק דין זה ניתן לראות כי הדעות חלוקות נכון בסופו של דבר דרומי זוכה וכן דעת הרוב הייתה הדעה של השופטת ברקאי אך ניתן לראות את דעתו של כבוד השופט א.ואגו שכן על פי פסק דין זה בהקשר לשאלה האם אדם שנתקף ויכול לסגת אך בכל זאת עשה פעולה שפגע בתוקף ואינה הייתה נחוצה רשאי עדיין לטעון להגנה עצמית?.

ניתן לראות ששאלה זו תלויה במקרה ובלחץ שהופעל על האדם ובעובדות שהיו בשטח ובעת ביצוע המעשה שכן על פי השופטת ברקאי יש לזכות את הנאשם בעקבות העובדות ובעקבות הלחץ שהופעל על הנאשם(במקרה זה דרומי)שכן לדעת השופט ואגו יש להרשיע אותו מכיוון ולא היה עוד בסכנה ניתן לראות את התשובה לשאלה לפסק הדין מקביעתם של השופטים ברקאי ואגו ושכן לפי השופטת ברקאי יש לבדוק את העובדות ולא בהכרח להרשיעו. אך על פי ואגו אם הסכנה כבר לא מיידית ולא היה צורך במעשה יש להרשיע את הנאשם.

נשים מוכות

בתת נושא זה מתוך רצון לחקור כיצד אישה מוכה מקבלת את אפשרות ההגנה עצמית ומתוך רצון לראות כיצד החלש בחברה שלא תמיד יכול להגן על עצמו יכול להשתמש בהגנה זו.

אבדוק כיצד ומתי נשים מוכות בדר"כ משתמשות בהגנה זו ובאילו דרכים.

את נושא זה אחקור ע"י פסק הדין "כרמלה בוחבוט" שלפיו נראה את התנהגותה של אישה מוכה והאם אישה מוכה עומדת בכל התנאים של קבלת הגנה עצמית ויכולה לקבל זו.

פסק הדין כרמלה בוחבוט

הנאשמת כרמלה בוחבוט ובעלה המנוח יהודה בוחבוט היו נשואים 24 שנה במהלך 24 השנים האלה יהודה המנוח השליט טרור בבית והכה את הנאשמת, דרש ממנה לשרתו, הנאשמת חוותה מצד המנוח אלימות פיזית ומילולית לאורך השנים אחד הדוגמאות לכך היא שלאחר שכבר עזבה את הבית והמנוח שיכנע אותה לחזור הכה אותה המנוח בראשה ע"י כפכף והיא הובלה לבית החולים, למשטרה נודע על כך אך הנאשמת פחדה להגיש תלונה כנגד בעלה בעקבות איומיו והכחישה את החשד שבעלה מכה אותה.

ב18.2.94 דרש המנוח מהנאשמת שתשרת אותו, הנאשמת כתגובה ביקשה שייתן לה לנוח אך הבעל החל בוויכוח קולני וסטר לה.

במהלך הוויכוח העלתה הנאשמת את שמה של אחת הנשים שהמנוח ניהל איתן רומן המנוח בתגובה התעצבן שלף סכין והחל ברדיפה אחר הנאשמת, את ילדיו סילק מהבית, המנוח נרגע והתיישב בסלון הנאשמת ישבה בחדר בנה והייתה נסערת, היא ראתה את רובה בנה "גלילון" מונח על הרצפה היא נטלה אותו דרכה את הנשק המנוח שמע זו ובא לקראתה כשהגיע ירתה הנאשמת 31 כדורים על בעלה וכתוצאה מכך נפטר יהודה בוחבוט בעלה של הנאשמת (המכונה כאן לאורך התיאור המנוח).

בוחבוט נשפטה ונגזר דינה ע"י בית המשפט המחוזי לתקופה מאסר של 7 שנים אך כעבור שנה הגישה בוחבוט ערעור לבית המשפט העליון שם ביקשה בוחבוט להקל על

העונש ולקצר אותו. בית המשפט העליון קיצר לבחבוט את העונש לתקופה של 3 שנים ממנו נוקה שלישי ובחבוט ישבה בכלא 456 יום.

מפסק דין זה עלו מספר שאלות שעולים בדר"כ במקרים של נשים שנקמו בבעליהן, הרגו אותם או פצעו אותם.

נשים מוכות כמו שניתן לראות בפסק דין זה לרוב לא יוכלו לעמוד בתנאים של קבלת הגנה עצמית מתוך ששת התנאים יעמדו רק בתנאים מועטים.

אחד המאפיינים הבולטים של אישה מוכה היא כך שאישה מוכה לא יכולה לעמוד בתנאי המיידיות(התגובה של המתגונן חייבת להיות מיידית כאשר יש סכנה מוחשית שאותה חווה המתגונן) שכן תגובתה לא יכולה להיות מיידית לאירוע בדר"כ נשים מוכות כמו כרמלה בחבוט מגיבות רק לאחר התפייסות והרוגע שהסכנה כבר חלפה שכן התגובה המיידית היא לא בעלת ביצוע מצד האישה המוכה שכן תגובתה יכולה להחמיר את המצב ואת תגובת האלימות כלפיה.

בפסק דין זה ניתן לראות את התגובה המאוחרת רק לאחר שבעלה כבר נרגע ונח בסלון.

ע"פ בית המשפט כיום תגובה מאוחר כזו נחשבת תקיפה ויש כאן אחריות פלילית ולא נשקפה סכנה מוחשית לאישה המוכה שהגיבה מאוחר.

עוד שאלה העולה מקרב הנשים המוכות היא דרישת הנסיגה שכן מדוע נשים מוכות אינן עוזבות?

את שאלה זו ניתן לראות גם כן אצל כרמלה בוחבוט שכבר החליטה לעזוב אך בעלה הצליח לשכנע להישאר בדר"כ הנשים לא עוזבות מתוך אמונה בגבר המכה ומתוך רצון להאמין לו שזה לא יקרה שוב כמו בפרשת בוחבוט ומתוך הדאגה לילדיהן. בנוסף לכך ישנו עוד תנאי שכמעט ולא מתקיים בקרב נשים מוכות כמו שלא התקיים אצל כרמלה בוחבוט והוא עצם השימוש בנשק קטלני וחריגה מהפרופורציה (יסוד הסבירות).

הבעל המכה בדרך כלל השתמש בחפצים הנמצאים בבית חפצים שאינם קטלניים אך האישה מתוך רצון למנוע הסלמה למקרה שלא תצליח ומתוך כך שאם תשתמש באותה מידת כוח שהבעל משתמש יש סיכוי גבוה שהוא יוכל להתנגד ויהרוג אותה לכן האישה בדרך כלל משתמשת בנשק קטלני כמו שניתן לראות בפרשת כרמלה בוחבוט השימוש ב31 כדורים שנורו לעבר בעלה המכה.

בפרשה זו בית המשפט המחוזי קבע כי "בוחבוט חרגה מעבר לכל היבט סביר" מתת נושא זה ניתן ללמוד שמבחינה משפטית התנאים לקיום הגנה עצמית לא תואמים לתגובתה של האישה ולרצון האישה להגן על עצמה שכן לא מתקיימים מספר רב של תנאים במקרה של אישה מוכה.

ומכאן שברוב המקרים האישה המוכה תורשע בהריגה לפחות כמו שניתן לראות בפרשת כרמלה בוחבוט שאכן בית המשפט העליון לעומת המחוזי כן החליט להתחשב בתגובתה ובכך שהייתה אישה מוכה ולכן קיצר את עונשה.

משפט עברי

הגנה העצמית היא אחת ההגנות החשובות במשפט הפלילי שמטרתה היא להגן על נאשם שהגן על עצמו בפני פגיעה ע"י מעשה לא חוקי ופגיעה במתקיף. אך הגנה זו

היא עתיקת יומין ומקורה במשפט העברי כבר בעבר אמרו במשנה³ "חכמים" ואלו הן שמיצילין אותן בנפשן הרודף אחר חברו להרגו..."

ההגנה העצמית נובעת גם מהפסוק "לא תעמוד על דם רעך"⁴ לפיו יש חובה לעזור לאדם ולהציל אותו מידי התוקף.

דין רודף

בתת נושא זה אחקור את ההגנה העצמית ע"י דין רודף במשפט בעברי מהו הרעיון של דין רודף? מאיפה הוא מגיע? ומה היקפו?.

ומה ההבדל בין זכותו של האדם להגן על עצמו לבין החובה של הצד השלישי להגן על האדם שנרדף?.

דין רודף⁵ הוא דין המאפשר לאדם לפגוע באדם אחר המנסה לבצע עבירה או לרצוח אדם אחר, רודף הינו אדם המסכן את חיי חברו בכוונה ושלא בכוונה. המונח שאול מהמקרה הקלאסי בו אדם רודף אחרי רעהו במטרה לרצוח אותו.

ההלכה אינה שמה דגש על הגנה עצמית אלא מתייחסת לחובת העזרה לאדם שנרדף או שנעשק ע"י אדם אחר ומכאן מגיע ההגנה עצמית הרי שאם אדם השלישי יכול הגן על האדם הנרדף, אדם הנרדף יכול להגן על עצמו.

---

³ המשנה היא הקובץ הראשון בתורה שבעל פה, ומכילה הלכות שנאמרו בידי התנאים(חכמים בתקופת המאה 1-2).

⁴ מתוך ספר ויקרא, פרק י"ט, פסוק ט"ז

⁵ מקורו המשנה: "אלו הן שמצילין אותן בנפשן: הרודף אחר חבירו להרגו, אחר הזכור ואחר הנערה המאורסה. אבל הרודף אחר בהמה. והמחלל את השבת. והעובד עבודה זרה - אין מצילין אותן בנפשן.

ההלכה מאשימה את התוקף במקרה של דין רודף היא טוענת כי זה אשמת הרודף הרי הוא מנסה לבצע פשע ולפגוע באדם אחר דבר הגוזל מזכויותיו של הנרדף לכן על פי ההלכה מותר יהיה לגזול מזכויותיו של הרודף ולפגוע בו כדי להציל את הנרדף.

ניתן לראות עוד שזכותו של הנרדף לפגוע ברודף רחבה יותר מחובת האדם השלישי לעזור לנרדף מכיוון ויש את עניין האשם מבחינת האדם השלישי לנרדף והרודף יש את אותו הזכות לחיות וכאן מגיע עניין האשם לפי ההלכה כפי שפירשתי קודם לתוקף יש אשמה ולכן לאדם השלישי יש זכות לפגוע בו אך במקרה שלתוקף אין אשמה(זאת נראה בהמשך) אין על האדם השלישי החובה לפגוע ברודף.

אך מבחינת הנרדף חוץ בעיקרון האשמה של הרודף יש לנרדף הזכות להגן על חייו שכן הוא רוצה להמשיך לחיות והרודף מסכן את חייו ולכן זכותו רחבה יותר ויכולה לקרות ביותר סיטואציות ההצלה של האדם השלישי.

כדי להוכיח זאת הראה את המקרים בהם לרודף אין אשמה ההלכה מתייחסת לתינוק פעוט שיוצא בלידה ויכול לגרום למוות אמו הוא אינו אשם בכך.

בתלמוד הרב הונא טען כי ניתן להרוג רודף חזר אשמה אך לעומתו הרב חסדא טען ⁶במקרה זה של העובר שיוצא שאם העובר מסכן את חיי האם יש אפשרות להרוג אותו כדי להציל את חייה אך אם הוא יצא ברובו יש לנסות להציל את שניהם אפילו אם זה יהרוג אותם.

הרב הונא בהתייחסו למקרה זה טען כי במקרה של קטן הרודף(פעוט שעושה מעשה שמסכן אחר)יש לפעוט מזערית אך היא ישנה אך לעובר שהרגע נולד אין אשמה ולכן

---

⁶ לשון המשנה: "האשה שהיא מקשה לילד, מחתכין את הולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים, מפני שחייה קודמין לחייו. יצא רובו, אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש"

אין להרוג אותו כדי להציל את חיי האם זה נובע מהפסוק " אין דוחין נפש מפני נפש"
אסור להעדיף אדם על פני אדם במקרה כזה של מוות וזה נובע מהכלל התלמודי
7(אדמך שלך אדום יותר מדם חברך?).

אך עולה מן המאירי⁸, משו"ת ביכורי יעקב⁹ ומדבריו של הרב משה פיינשטיין¹⁰ כי
לנרדף במקרה הזה לאם יש את הזכות להרוג את העובר כדי להגן על עצמה.

הלכה נוספת בדין רודף היא ההלכה הצלת הרודף באחד מאיבריו
לפיו על המציל יש חובה להקטין את הפגיעה ברודף וחייב לנסות קודם לפגוע ברודף
באחד מאיבריו לפני שיהרוג אותו זאת כדי להציל את הנרדף וכמה שפחות לפגוע
ברודף(אמרה זאת נאמרת בתלמוד¹¹).

מכאן עולה השאלה האם גם על הנרדף כאשר הוא מגן על עצמו החובה לפגוע כמה
שפחות בנרדף?

הרב יהודה רוזאניס טען¹² כי הנרדף יכול להציל את עצמו ללא הגנה על חייו של
הרודף מכיוון ומטרתו היא קודם כל להגן על עצמו ובנקודה שחייב בסכנה והוא לחוץ
וצריך להגן על עצמו הוא אינו צריך להגן על הרודף שמנסה לפגוע בו.

---

⁷ פסחים כה ע"ב

⁸ חכמי הדורות שלפנינו כתבוה כן... שהאשה עצמה יכולה לחתכו, שנרדף היא. ונרדף מיהא במקום שאי אחרים
מחזיקין את רודפו ברודף הוא עצמו שרי.

⁹ שו"ת בכורי יעקב, אורח חיים, סימן ו, ד"ה "עתה"

¹⁰ שו"ת אגרות משה, חלק אבן העזר, א, סימן לט.

¹¹ סנהדרין עד ע"א.

¹² שו"ת הריב"ש, סימן רלח.

הריגת אנס

בתת נושא זה אחקור האם במשפט העברי במקרה של אונס הנאנסת\הנאנס או האדם שעוזר לה להגן על עצמה יכול למנוע את האונס בכל אמצעי אפילו במצב של הריגה האנס או שחובה עליו להימנע מלהרוג את האנס .

האם במקרה של החלש בחברה הנאנס, האדם שאין לו כוח, שקשה לו יותר להגן על עצמו יכול לעשות הכל כדי למנוע אונס.

על פי חז"ל במשנה¹³ אסור להרוג אנס כהגנה עצמית חוץ מכמה מקרים שנאמרו בתוספתא והם מקרים של גילוי עריות¹⁴ לדוגמא:

1. במקרה שהאישה הנאנסת היא אישה מאורסת.

2. במקרה שהנאנס והאונס הינו זכרים ומתקיימים משכב זכר.

מכאן שהריגת אנס מותרת רק אם מדובר באונס שיש בו עוד עבירה שהיא עבירה על איסור גילוי העריות שעונשו הוא בכל מקרה עונש מוות.

לפי זאת אונס חמור כמה שהוא אינו מגיע לרצח ולכן אין לרצוח מכיוון שהרצח אינו היא פרופורציונלי מכיוון שרצח חמור יותר מאונס ולכן רק אם מדובר בעונש מוות בכל מקרה בגלל גילוי העריות אז יהיה מותר להרוג את האנס.

דין המשנה הינו דין מורכב למעשה לפיו לא ניתן להרוג אנס אלא אם כן עבר על איסור גילוי העריות, אך ניתן להבין ממנו שכמעט בכל המקרים לא תלוי מי הנאנס ולא תלוי מעמדה של אישה מכיוון וישנם ספקות שניתן לעלות במהלך המשפט, המשנה מניחה

---

¹³ משנה, סנהדרין ח, ז.

¹⁴ המונח "גילוי עריות" מציין במשפט העברי מכלול של מערכות יחסים אסורות ואינו מוגבל ליחסי מין בתוך המשפחה, ולמשל, גם ניאוף של אישה נשואה ומשכב זכור הם בגדר גילוי עריות.

שהבן אדם שעוזר לנאנסת והורג את האונס יודע מי הנאנסת ומי האונס ומכיר את טיב היחסים ביניהם(יודע אם מתקיים גילוי העריות או שאינו מתקיים ולפיו יודע אם מותר להרוג את האונס או לא)

אך ברוב המקרה הצד השלישי אינו יודע מי הם האנשים, האונס ונאנסת, וצריך לפעול בלהט הרגע תוך שניות אחדות אין לו דרך לדעת מה טיב היחסים ביניהם, מה הוא מעמד האישה(נשואה או רווקה) לכן במקרים רבים עורך הדין במשפט העברי יטען כי הנאשם אינו יכל לדעת את דברים¹⁵אלו ולכן פעל על מנת להציל את הנאנסת תוך שניות והרג את האנס וברוב המקרים הצד השלישי יצא זכאי.

מכן שבדין המשנה אם מסתכלים עליה בעין בוחנת ניתן לראות דין גמיש שמאפשר להצדיק הריגת אנס כמעט בכל המקרים מתוך הספק. אך אם זו קובע את הפרופורציה שהריגה היא עונש יותר חמור מאונס ולכן אסור להרוג את האונס אם לא עשה עבירה שעונשה הוא עונש מוות.

ר' יוסף באבד¹⁶קבע בעניין ספק זה כי על הצד השלישי אם אינו יודע את מעמד האישה וטיב היחסים ומכיוון ויש ספק הדבר הגיוני והנכון לעשות הוא לפעול לטובת האישה ולא לטובת האונס ולהשאיר את אישה לבדה ללא עזרה ולכן כאשר יש ספק יהיה מותר לדעת ר' יוסף באבד לצד השלישי להרוג בכל זאת את האונס .

שאלה נוספת העולה מן המשנה שמתייחסת לאדם רודף אחר אדם כדי להורגו וגם מתייחסת לרדיפת אדם על מנת לאונסו השאלה היא מהיקרה במקרה ששני הדברים הללו משולבים יחדיו האונס אונס את הנאנסת ולאחר מכן יהרוג אותה

¹⁵ האם הנאנסת נשואה או רווקה ומה טיב היחסים בין הנאנסת לאונס.

¹⁶ רבי יוסף באבד היה רב ופוסק בגליציה, מחבר הספר "מנחת חינוך"

לפי דין המשנה על הצד השלישי יש חובה להציל את הנאנסת ולהרוג את האונס על מנת שלא יהרוג את הנאנסת.

ומכאן עולה השאלה האם לא בכל מקרי האונס קיים סכנת חיים לנאנסת הרי האנס חודר לגופה ויכול להורגה (כיום לפחות ישנם המון מקרי אונס שנגמרים במוות של הנאנסת כתוצאה מהאונס), ובמקרה זה של סכנה לחיי הנאנסת אין מקום להבחנה של האם הנאנסת נשואה רווקה ומה טיב היחסים בכל מקרה יש חובה להציל את הנאנסת גם אם זה כרוך בהריגת האונס.

והריגת האנס לפי הבחנה של מעמד האישה והאם קיים גילוי העריות מתקיים רק במקרה שהנאנסת אינה נמצאת בסכנה חיים.

השוואה

הגנה עצמית היא הגנה המתקיימת גם במשפט העברי וגם במשפט הישראלי בדרכים שונים ודומים.

ישנם מספר הבדלים בולטים בהגנה בשני סוגי המשפט השונים מבחינת החוק עצמו, הדרכים והתנאים לפיו אדם יכול לקבל הגנה זו וגם מבחינת ההגנה של חוק זה כאשר הקורבן הוא החלש בחברה, הוא נמצא במצב שקשה להתגבר עליו.

בשני סוגי המשפט הגנה עצמית באה להגן על הנתקף ומאפשרת לו את האופציה להתגונן, במשפט העברי ישנה התייחסות רבה על עזרתו של הזולת הצד השלישי ועל חובתו לעזור למותקף להגן על עצמו וכן יש דרישה לשמור על חייה המותקף בעקבות אשמת המתקף ומכאן נבעה זכותו של המותקף להגן ועל עצמו ואילו המשפט הישראלי כיום מתייחס באופן שווה לאופציה שהמתקף יהגן על עצמו ואופציית ההגנה של אדם אחר שכן במשפט העברי הגנה של המותקף עצמו לא מוזכר כמעט והוא נגזר מהגנה של האדם אחר.

מבחינה משפטית(החוק עצמו) במשפט הישראלי יש 6 תנאים אותם הסברתי קודם אשר לפיהם אדם יכול לקבל את הגנה זו(מיידיות, נחיצות, סבירות, התנהגות פסולה, דרישת ההדיפה, סכנה מוחשית) ואילו במשפט העברי אין תנאים אלו, יש את חובה המתקבלת מדין רודף לפיה יש חובה לעזור ולהציל אדם שנרדף או שנעשק. אך גם במשפט העברי מוזכרים חלק מהתנאים כגון דרישת הנחיצות במשפט העברי יש לנסות למנוע את הפגיעה בנרדף ע"י פגיעה באחד מאיבריו של הרודף לפני שהורגים אותו יש למזער את הנזק שיקבל הרודף וכן להרוג אותו רק אם לא מוצאים דרך אחרת ורק אם זו האפשרות היחידה למנוע את הפגיעה.

יסוד נוסף הנמצא בשני הסוגי המשפט הוא הסכנה המוחשית בישראלי חייבת להיות סכנה מוחשית אותה ירגיש המותקף בעת האירוע וכן גם בעברי כדי שאדם שלישי יוכל להגן על הנרדף והנרדף יוכל להגן על עצמו חייב להיות סכנה ניתן לראות זאת מדין רודף הרי אדם יכול להגן על מישהו רק כאשר האדם נרדף ע"י מישהו או נעשק על ידיו ורק כאשר יש סכנה זו האדם יוכל להגן על עצמו.

עוד השוואה שאעשה היא בעניין החלש בחברה (הריגת אנס בעברי, נשים מוכות בישראלי), אישה שנאנסת ואישה מוכות הן שני סוגי נשים שניתן להגדיר אותן כחלשות בחברה יותר קשה להם להתגונן ולרוב גם לא יעשו זאת במקרה זה רציתי לדעת אך סוגי המשפט השונים יתייחסו לחלש בחברה ואיך יקבל הגנה עצמית.

לפי המשפט הישראלי לאישה מוכה (המייצגת את החלש בחברה) יהיה קשה יתר על המידה לקבל את הגנה זו בעקבות התנאים המוצגים ובעקבות כך שהאישה החלשה לא יכולה להתעמת עם הגבר לפי תנאים אלו היא תעשה את זה לרוב כאשר תנאים אלו לא יתממשו ולכן לרוב לא תקבל את הגנה זו דבר המעיד על כך שהתנאים הללו לא מתאימים לאישה מוכה לחלשה בחברה שקשה לה להתמודד עם התוקף שלה.

לעומת זאת המשפט העברי לרוב יאשר להרוג את האונס שכן לפי המשפט יהיה מותר רק בתנאים של גילוי עריות להרוג את האונס אך לפי הדברים שצינתי בתן נושא זה ניתן לראות שתנאי זה הוא תנאי גמיש ושלרוב האישה הנאנסת תוכל להגן על עצמה ולהרוג את האונס.

מכן ניתן לראות שהמשפט העברי מיטיב יותר עם החלש בחברה עם האישה שקשה לה להגן על עצמה בעת הצורך ומפני גבר שמתקיף אותה בדרכים שונות.

לסיכום ניתן לראות ששני סוגי המשפט הישראלי והעברי דומים אך שונים בהיבט של הגנה עצמית.

משפט משוואה

הגנה עצמית היא הגנה שנמצאת ברוב סוגי המשפט בעולם כאן ארצה לחקור את ההגנה במשפט האנגלי ובמשפט האמריקאי.

משפט אנגלי

המשפט האנגלי מסדיר את ההגנה העצמית ע"י המשפט המקובל¹⁷ וע"י דברי חקיקה.

ע"פ המשפט המקובל כדי שאדם שעבר עבירה יקבל הגנה עצמית עליו לעמוד בשני תנאים:

1. בעיניו הוא היה נתון לסכנה.

2. בנסיבות שהיו הכוח שהפעיל לדעתו היה סביר.

הגנה עצמית מוסדרת בחוק האנגלי בסעיפים רבים כגון: שימוש בכוח לצורך מעצר וכו', סעיף זה מאפשר לאדם להשתמש בכוח סביר כדי למנוע עבירה ולבצע מעצר.

למרות שסעיף זה אינו עוסק רק בהגנה עצמית ישנם אנשים הרואים בו מקור להגנה העצמית במשפט האנגלי שכן ביצוע מעצר נעשה כדי למנוע עבירה ולכן אדם משתמש בכוח כדי למנוע פגיעה באדם אחר.

סעיף נוסף במשפט האנגלי הוא הגנה על רכוש שלפיו אם אדם מסוים החזיק ברכוש והוא האמין שהוא מחזיק בו ואדם אחר מזיק לרכושו האדם יכול לפעול מתוקף הסייג ולפעול באופן מיידי ותוך שהו משתמש בכוח סביר אך ורק אם היה סכנה לרכושו.

---

¹⁷ שיטת משפטית המהווה חלק ניכר ממשפטה של אנגליה וכוללת בתוכה עקרונות ותקדימים משפטיים שלא מתקבלים ע"י הפרלמנט.

משפט אמריקאי

גם המשפט האמריקאי מתייחס לסייג הגנה עצמית.

על פי המשפט האמריקאי מותר לאדם להשתמש בכוח סביר אם הוא נתון בסכנה ממשית בחייו ופעולה זו הייתה צריכה להתקיים באופן מיידי כדי להגן על חייו, נאמר גם לפי משפט זה כי לבן אדם מותר להשתמש בכוח קטלני אם הסכנה שאותה חווה הבן אדם יכולה להביא למותו ומסכנת את חייו ברמת מוות ופגיעה רצינית בגופו.

לפי המשפט האמריקאי על אדם שנמצא בסכנה חובה אם יכול לצאת מהאזור וממקום הסכנה אלא אם כן מקום זה הוא ביתו או מקום עבודתו.

כמו כן בהגנה על רכוש לאדם מותר להפעיל כוח סביר כאשר רכושו בסכנה אך בטרם השימוש בכוח עליו לבקש מהאדם המזיק להפסיק את פעולותיו אם אינו מפסיק מתוקף ההגנה העצמית יהיה מותר לאדם להגן על רכושו.

מכאן ניתן לראות את הדמיון בין סוגי המשפט בכל סוגי המשפט יש לרוב את אותם תנאים להגנה עצמית המתגונן חייב להתגונן מפני סכנה ממשית ולהפעיל כוח סביר.

ניתן לראות שהמשפט האנגלי ואמריקאי דומה מאוד למשפט הישראלי מבחינת התנאים לקבלה ומבחינת חובת הנחיצות אם יש אפשרות לצאת מן המצב עליו לצאת בנוסף יש דמיון גם במשפט העברי בחלק מן התנאים לקבלת הגנה עצמית וכן ניתן לראות שבכל סוגי המשפט שחקרתי צריכים להתקיים מספר תנאים להגנה העצמית.

לסיכום מהסתכלות על סוגי משפט בין לאומיים ניתן לראות שהסייג המשפטי הגנה עצמית חל בהרבה סוגי משפט ותנאיו דומים לרוב בין סוגי המשפט מכיוון והגנה זו באה להעניק הגנה לאדם שעושה עבירה כדי להגן על ערכים וזכויות של אדם אחר או של עצמו.

סיכום

בעבודתי רציתי לחקור במשפט העברי ובמשפט הישראלי מתי אדם אשר עבר עבירה כדי להגן על עצמו, על רכושו או על חברו יכול לעמוד לו הסייג הגנה עצמית מה הם התנאים לקבלת סייג זה, איך תנאים אלו מתאימים לחברה החלשה לאישה שקשה לה יותר להתמודד עם המצב.

בעבודה חקרתי על תנאי ההגנה במשפט הישראלי (יסוד המידיות, נחיצות, סבירות, הדיפה, התנהגות פסולה, סכנה מוחשית)

ומצד השני חקרתי גם על הדין במשפט העברי במסגרת דין רודף וראיתי את הדמיון והשוני מבחינת התנאים של הגנה עצמית.

בנוסף במשפט הישראלי התעניינתי גם במקרה בו אדם יכול לברוח אך בכל זאת פוגע באחר וראיתי את דעותיהם של השופטים השונים ושל המשפט הישראלי בעמדה זו.

יתר על כן בדקתי בשני סוגי המשפט מה היחס של ההגנה עצמית לחלש בחברה בשני התקופות וראיתי שהמשפט הישראלי אינו מיטיב עם הנשים המוכות הרי התנאים כמעט ולא חלים עליהם אך המשפט העברי יותר גמיש עם נשים הנאנסות זאת לא ניתן לראות ממבט ראשון כי יש תנאים לכך אך ניתן להבין שבבית המשפט תנאים אלו יהיו יותר גמישים.

לסיכום עבודה זאת ענתה על ציפיותיי הצלחתי לחקור מהי הגנה עצמית מה הם התנאים לקבלתה מתי ואך ניתן להשתמש בה והאם תנאים אלו מתחשבים או לא.

בנוסף עבודה זו העשירה אותי וגרמה לי להרחיב את הידע שלי ולהבין את החומר יותר טוב, ולדעת במקרה שאפול למצב שכזה איך ומתי להשתמש בסייג זה.

ועבודה זו אף הייתה מהנה ומעשירה מבחינתי.

נספחים

החקלאי שי דרומי שירה למוות בפורץ - זוכה מעבירת הריגה
לפני שנה וחצי פרץ בדואי מדרום הארץ לחוותו של החקלאי בנגב. דרומי התעורר
בבהלה וירה למוות בפורץ. הוא נעצר והואשם בהריגה ובהחזקת נשק, ובעקבות
המקרה נפתח דיון ציבורי סוער בשאלה האם מותר לאזרחים להגן על עצמם מפני
פורצים כשרשויות החוק לא מצליחות לעשות זאת. היום התקבלה התשובה

בית המשפט המחוזי בבאר שבע זיכה מחמת הספק את החקלאי שי דרומי, שהואשם
בהריגת פורץ שנכנס לחוותו שבנגב. דרומי זוכה גם מעבירה של גרימת חבלה. הוא
הורשע בעבירה של החזקת נשק ונשיאת נשק בלבד. הכרעת הדין ניתנה ברוב של
שני שופטים מול אחד, השופט אריאל ואגו שהתנגד לזיכוי.

עשרות בני משפחה, חברים ומכרים הגיעו לתמוך בחקלאי באולם בית המשפט
שהפך מלא מפה לפה במהלך הכרעת הדין. דרומי עצמו נראה כמי שאבן גדולה נגולה
מעל לבו, ואמר: "אני שמח שהשופטים קיבלו את עמדתנו. זו הייתה ירייה נואשת מול
מתקפה אלימה של שנים". גם אמו, מירה דרומי, אמרה לעיתונאים לאחר הכרעת
הדין כי "אני מאושרת. האמנתי שבית המשפט ימצא את הדרך להוציא את הצדק
לאור".

"הנסיבות נכפו עליו בעל כורחו"

הרכב השופטים, בראשות אב בית הדין יהושע פלפל והשופטים רחל ברקאי ואריאל
ואגו, ציינו בהכרעת הדין כי הם אינם מתעלמים מהעובדה שבאירוע נקטלו חיי אדם.
"הנאשם אינו איש מדון אשר ביקש סיטואציה זו עליו, הנסיבות נכפו עליו בעל כורחו",
הדגישו השופטים.

מירה דרומי, אמו של שי, היום | צילום: חדשות 2

"כל שביקש הוא לחיות את חייו בשלווה באותה חווה שהקים במו ידיו בלב השממה
ולהרחיק מעליו את אותם פורעים המבקשים את רכשו. הנאשם גילה צער וחמלה
כלפי הנפגעים הן במילים והן במעשים. פעולותיו במהלך האירוע מעידות על כך".

השופטים הוסיפו כי אם דרומי ביקש לפגוע בהם במפגיע, הוא היה יוצא ממקום
מחבואו תוך כדי ביצוע ירי מכוון אליהם, ללא כל אבחנה, אך לא כך עשה. "רק כאשר
התוודע לפורצים וחש בסכנה הממשית והמוחשית לחייו נקט בפעולת הירי, אשר
נעשתה בהרף אחד ומהיר שלא עלה על שניה וחצי".

"הנקודה העיקרית היא שזו הייתה הגנה עצמית כשעמדתי מול אנשים שפרצו אלי
הביתה, ולא אני פרצתי אליהם", אמר דרומי הבוקר בראיון לרזי ברקאי בגל"צ. "כל
עולמי נחמס ונשדד ונרמס במשך שנים", הוסיף דרומי. "יחסי עם הבדואים בסביבה
היו וימשיכו להיות טובים מאוד. קיבלתי המון תמיכה ועידוד גם מחברי ושכני
הבדואים. זה עניין של דרך ארץ: לא נהייה בידיהם של אנשים מפירי חוק".

ראש ההרכב שזיכה את דרומי, נשיא בית המשפט המחוזי בבאר-שבע, יהושע פלפל פורש היום מתפקידו. הכרעת הדין הבוקר של דרומי היא ההחלטה האחרונה שלו.

ח"כ טיבי: "אות קין למערכת המשפט"; ח"כ תירוש: "ביתו של אדם - מבצרו"
דרומי, היום רגע לפני הזיכוי | צילום: שגיא בשן
תגובות מעורבות במערכת הפוליטית להחלטת בית המשפט לזכות את דרומי. "עד כה ניצלו עבריינים את חולשת ידה של המשטרה, היעדר האכיפה ורחמנותם של השופטים", ציינה חברת הכנסת רונית תירוש (קדימה). "אך הבוקר בית המשפט אמר את דברו: ביתו של אדם הוא מבצרו. ידע כל פורץ או גנב כי סופו לתלייה".

ח"כ מיכאל בן ארי (האיחוד הלאומי) אמר בתגובה להכרעת הדין: "הגיע הזמן ששר המשפטים יערוך בדיק בית בפרקליטות שגרמה לעינוי דין ליהודי שקיים את חובתו".

מנגד, אמר ח"כ אחמד טיבי: "הכרעת הדין היא אות קין על מצחה של מערכת המשפט הישראלית. חייו של ערבי, גם אם נורה בגב, אינם שווים בפני החוק".

ח"כ בראכה הוסיף: "משמעות פסק הדין היא העתקת המערב הפרוע למחוזותינו", אמר. "כל קאובי הוא השופט והמוציא לפועל, ובמקרה הזה המוציא להורג".

גם חברת הכנסת יולי תמיר הביע מורת רוח מההחלטה. "הזיכוי של שי דרומי הופך את מדינת ישראל למערב פרוע. יש תחושה קשה שלגזר הדין יש קשר הדוק לכך שהנפגע היה בדואי".

"ההחלטה לזכות חקלאי שהגן על חייו ועל רכושו הינה אבן דרך משמעותית במאבק המתיש על ההגנה העצמית ועל הרכוש שהחקלאים נקלעים אליו כל יום" - כך אמר הבוקר אילן פרץ, מנכ"ל מושבי הנגב על החלטת בית המשפט.

"דרומי פגע בעבריינים שפרצו לביתו שהוכיחו שלא יהססו לפגוע בכל מי שיעמוד בדרכם. רשויות החוק גילו אחריות ותמיכה מוחלטת במאבק נגד פורעי החוק המאיימים על כל תושבי המדינה".

האישום: ירה למוות בדואי שפרץ לחוותו

תזכורת: לפני שנה וחצי פרץ בדואי מדרום הארץ לחוותו של דרומי בנגב. דרומי התעורר בבהלה וירה למוות בפורץ. הוא נעצר, הוגש נגדו כתב אישום, ובישראל נפתח דיון ציבורי בשאלה- האם מותר לאזרחים להגן על עצמם מפני פורצים כשרשויות החוק לא מצליחות לעשות זאת.

השאלה הגיעה אל הכנסת, ולפני כשנה אושר החוק, שזכה לכינוי "חוק דרומי". על פי החוק, אדם לא יישא באחריות פלילית למעשה שעשה כדי לעצור מי שמתפרץ לרכושו, אלא אם המעשה היה בלתי סביר בעליל.

"על פניו מבחינה אובייקטיבית זה חוק לא ראוי", הפתיע דרומי בתגובה לאישור החוק. "החוק הזה ניתן לנו, האזרחים, כפיקדון, ואנחנו צריכים לנהוג בו במשנה זהירות. זה לא רישיון להרוג, אבל זו אפשרות לבלום תהליכים שהם לא טובים לנו".

דרומי הביע בזמנו צער איך שמעשיו הסתיימו, אך לא היה בטוח שלא היה עושה זאת שוב. "אובדן חייו של אדם זה דבר קשה, והבעתי את צערי על כך", הוא הבהיר. "כך השתלשלו האירועים ואין על מה להתחרט. אני לא גיבור. אני אדם פשוט".

רשימה ביבליוגרפית

חקיקה

חוק העונשין, תשל"ז-1977.

פסיקה

תפ (ב"ש) 1010/07 מדינת ישראל נ' שי דרומי.

ע"פ 6353/94 כרמלה בוחבוט נגד מדינת ישראל.

מאמרים

גיורא(ג'ורג') פ' פלצ'ר, "הגנה עצמית של נשים מוכות", פלילים ו אוקטובר 1997- 65- 88

חוה דין ועמנואל גרוס, "הגנה עצמית בנסיבות של אלימות במשפחה: הצעה לתיקון חוק העונשין", [כניסה למאמר](#).

שי עקביא וזנר, "הגנה עצמית, דרישת הנחיצות וחובת הנסיגה בשולי פרשת שי דרומי", כ"ז 315 (2011).

משפט עברי

מאמרים

בני פורת, "הריגת אנס כהגנה עצמית", פרשת תצוה, תשע"א, גיליון מס' 389, [כניסה למאמר](#).

"הגנה עצמית, רודף", אתר דעת אנציקלופדיה היהודית, [כניסה למאמר](#)

ספרות השו"ת

בכורי יעקב, אורח חיים, סימן ו, ד"ה "עתה" אגרות משה, חלק אבן העזר, א, סימן לט. ¹ סנהדרין עד ע"א. הריב"ש, סימן רלח.